

Asukaspaneelilla vaikuttavaa osallisuutta -hankkeen ohjausryhmä 4/2025

Aika: Keskiviikko 29.10.2025 klo 14.00–15.30

Paikka: Etäkokous Teams-yhteydellä

Läsnä

Matleena Käppi, kaupunginhallituksen edustaja, Vasemmistoliitto (ohjausryhmän pj.)

Ari-Pekka Liukkonen, kaupunginhallituksen edustaja, Vihreät

Pauli Saloranta, asiantuntija, Sitran Demokratiainnovaatiot -ohjelma

Emmi Hyvönen, viestintäjohtaja (poissa kokouksesta kello 14.42–15.17)

Iiris Asunmaa, kehittämispäällikkö (poistui kokouksesta kello 14.46)

Matleena Kantola, projektipäällikkö (ohjausryhmän sihteeri)

1. Kokouksen avaus

Matleena Käppi avasi kokouksen kello 14.13

2. Kaupunkistrategian valmistelutilanne ja paneelin seuranta

Iiris Asunmaa kertoi kaupunkistrategian valmistelutilanteesta ja asukaspaneelin julkilausuman vaikutuksista. Joulukuun valtuustossa olisi tarkoitus päättää kaupunkistrategiasta. Pääsisällöt strategiassa ovat pysyneet samana, mutta palapeliin on integroitavana vielä erilaisia asioita ja jäsentely voi vielä muuttua. Asukaspaneelistä on saatu valmistelussa tukea ja rohkeutta tehdä valintoja.

Asukaspaneeli on ollut aika vahva perustelu monessa strategian valinnassa, esimerkiksi siinä, että nuorten kaupunki nostettiin kärjeksi. Valtuustoryhmiltä on tullut palautetta, että osan mielestä tämä on hyvä ratkaisu ja osan mielestä ei, tästä on kuitenkin haluttu pitää kiinni asukaspaneelin tuella. Kestävä kaupunki on ajateltu poikkileikkaavaksi ja tässäkin asukaspaneelin näkemys on ollut tukena, tämäkin herättänyt paljon pohdintaa päättäjien keskuudessa.

Läpi strategian näkyy myös se, että tuodaan ajatuksia asukkaan tasolle ja kiinnitetään asukkaan arkeen eikä ajatella vain organisaation näkökulmasta. Strategiassa näkyy myös läpileikkaavasti enemmän yhteisöllisyyden ja osallisuuden tukeminen, kuin aiemmassa strategiassa.

Keskustelu:

Emmi Hyvönen: Paras arki -ajattelu ja kestävyys ovat sisältöinä mukana, on ne sitten läpileikkaavia teemoja tai kärkinä. Kaikilla ajatus on samaan suuntaan, mutta asiat on sanoitettuna asukaslähtöisemmin, kuin ilman paneelin julkilausumaa olisi ollut. Asukaspaneeli on tuonut strategiaa ajatuksellisesti ja kielellisesti lähemmäs normaalia arkea, helpottaa varmasti myös strategian jalkauttamista.

Matleena Käppi: Yritin kysyä paneelilta, miksi kestävä kaupunki on läpileikkaavana ja millaista keskustelua paneelissa aiheesta käytiin. Osalla valtuutetuista on huoli siitä, että jos kestävyys on läpileikkaavana teemana, se hukkuu ei kenenkään maalle. Huoli siitä, onko silloin riittävää ohjaavaa vaikutusta kestävyystyöhön.

Emmi Hyvönen: Asukaspaneelissa kestävyyttä pidettiin itsestään selvänä, he ajattelivat, että meidän pitää toimia kestävästi niin että vaalitaan ympäristöä ja tehdään valintoja, jotka kantavat sukupolvilta toisille. Valmistelijoiden näkökulmasta resurssiviisaus ei ole ollut kaupunkiorganisaation sisällä sellainen teema, joka läpi leikkaisi kaikkea meidän toimintaamme, vaan resurssiviisaus on vähän ulkoistettu resurssiviisaustiimille, että ”se toteutetaan siellä jossain”. Asukaspaneelin sparraamana tuli näkemys, että tämä on mukana kaikessa ja sen takia läpileikkaavana teemana. Kun tehdään ohjelmia, esim. perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen ohjelmapaperi, niin läpileikkaavat teemat pitää käsitellä aina niissä ohjelmissa ja sitä ei voi ulkoistaa, että tämän miettii joku muu. Huomattiin liian myöhään, että sanoitus ei ollut riittävän selkeä siitä, mikä on kärkien merkitys ja mikä läpileikkaavien teemojen.

Matleena Käppi: Pitää katsoa, mikä on se ohjaava vaikutus, siihen pitää olla oma tiimi, mutta myös tehdä yhdessä. Näkisin että paneelin kontribuutio on enemmän sisällöissä, mutta miten ne asetellaan tässä kuviossa, on toinen juttu.

liris Asunmaa: Emmiltä tuli hyvin tämä, kärjet ovat ne, missä valitaan asioita ja poikkileikkaavissa ne, mitkä on pakko huomioida kaikissa. Poikkileikkaavista teemoista tulee myös talousarvioon nostot. Asukaspaneelistä olen kyllä kiitollinen, että oli tässä työkaluna.

Pauli: Kysyisin Matleenalta ja Ari-Pekalta, onko poliittisessa prosessissa jäänyt strategiasta jotakin pois asukaspaneelin julkilausuman myötä?

Matleena Käppi: Kestävyys on sellainen, mihin se vaikuttaa, että onko läpileikkaavana vai kärkenä. Paras arki on sellainen kärki, mitä ei olisi ehkä hoksattu muuten. Mutta en tiedä onko varsinaisesti mitään jäänyt pois paneelin myötä.

Ari-Pekka Liukkonen: Osa päättäjistä kokee, että resurssiviisauden pitäisi olla kärkenä ja osa taas näkee, että läpileikkaavuus olisi se mihin pitäisi pyrkiä. Asukaspaneeli on ollut luottavaisempi siihen, että läpileikkaavana teemana se tulee huomioitua riittävästi. Osa päättäjistä epäilee, että se jää silloin paitsioon. Päämäärä on kuitenkin yhteisesti jaettu.

Matleena Kantola: Onko päättäjien keskusteluissa tullut esille julkilausuma, onko sillä ollut siinä mielessä vaikutusta?

Ari-Pekka Liukkonen: Ei ole juurikaan ollut mukana, taustat on helposti unohtunut, että tässä on ollut paneelin julkilausuma valmistelussa mukana, enemmän käsitelty viranhaltijaesityksenä.

Matleena Käppi: Vasemmistoliiton ryhmässä on jonkun verran puhuttanut asukaspaneelin näkemys, ryhmäpuheenjohtaja on aktiivisesti tuonut esille tätä. Riippuu siis aika paljon ryhmäpuheenjohtajista. Ryhmien välisissä neuvotteluissa ei ole kuulunut.

liris Asunmaa: On linjattu, että kaupunginhallitus on strategian ohjausryhmä. Strategiaprosessi on hyvin eri tyyppinen, kuin jotkut muut, tässä valtuusto on ollut tiiviisti sisältöä miettimässä niin jälkiviisaana voi sanoa, että kun julkilausumaa esiteltiin niin ryhmäpuheenjohtajat olisi voineet olla mukana. Kaupunginhallituksen jäsenillä on tästä varmasti ymmärrys ja ovat kuulleet julkilausuman suoraan.

Matleena Kantola: Miten voisimme muistuttaa tästä päättäjiä?

Emmi Hyvönen: Viime vuonna julkilausuma meni talousarviovalmisteluohjeen mukana ja se oli tiiviimmin myös päättäjien keskusteluissa mukana. Nyt on ollut tiiviimmin mukana viranhaltijavalmistelussa, tätä pitää miettiä jatkoa varten.

Matleena Käppi: Jos tilaa olisi tarpeeksi niin koko valtuusto olisi voinut olla paikalla julkistustilaisuudessa tai voisiko olla etäyhteys esim. ilman luottamushenkilöpalkkioita? Asenteissa olisi tekemistä, että päättäjät suhtautuisivat vakavammin osallisuuteen, ns keskitytään vain tähän kovaan politiikkaa, tällaista henkeä aistii esim. kaupunginhallituksessa.

Pauli Saloranta: Hyvä että otit esille asennoitumisen ja yhteyden kovaan politiikkaan vs pörröiseen osallisuusteemaan. Sitran vahva viesti koko kentälle on, että menetelmää kannattaa käyttää ns kovissa asioissa. Onko niin, että yleinen strategian tarkastelu ei ole niin kova kysymys? Mikä voisi olla kussakin aihepiirissä se kova kysymys? Esimerkiksi säästöjen kohdentuminen oli sellainen, kun puhuttiin rahasta. Kun tuodaan asukkaiden näkemys koviin kysymyksiin voi se tuoda isomman painoarvon.

Matleena Käppi: Osallisuustyö assosioituu kahvitilaisuuksiin, joista meillä kaikilla on kokemusta, voidaan kokea, että niillä kommentteilla ei arvoa. Asukaspaneelin arvo on isompi, kun on käyty puntaroiva tietopohjainen keskustelu. Sitä voisi sanottaa, että tämä on hyvin erityyppien menetelmä, tästä saadaan poliittista selkänokkaa, strategia on asukaspaneelin aiheena mielestäni ihan kovaa ydintä.

Iiris Asunmaa: Tärkeää sanoittaa, että sieltä ei tule yksittäisiä erilaisia näkemyksiä vaan yksi hyvin perusteltu ja yhteinen jaettu näkemys, tämä on ehdottomasti lisäarvo.

3. Jyväskylän kaupungin asukaspaneelimalli

Matleena Kantola esitteli asukaspaneelin mallinnuksen (ks. diat).

Pauli Saloranta: Erittäin hyvä työ tehty tämän mallin suunnittelussa, siinä on vahva kytkentä päätöksentekoon. Hienoa on eriävän näkökulman tuominen perehdytykseen. Todennäköisesti jossain kohtaa tullaan haastavaan paneelien legitimeettiä, siksi on tärkeää valmistautua puolustamaan legitimeettiä perehdytyksen osalta.

Pauli Saloranta: Diaan 6 voisi laittaa Lisätietoa-osion, johon linkit Kuntaliiton, OECD:n ja Sitran lisämateriaaleihin. Diaan 10 voisi diata 8 mukaisesti tulla esille kriteerinä vaikeasti ratkaistavuus. Diassa 15 on hyvä mainita ohjeellinen otoskoko sekä optio Suomi.fi -kutsumisesta kun se yleistyy. Hyvä detali on myös johdon henkilökohtainen näkyminen kutsussa, esimerkiksi pj:n tai kj:n kuva. Diassa 17 puntarointiaika voisi olla jopa mielellään enemmän kuin 10-15 tuntia. Viestintäsuunnitelmaan voisi lisätä, että viestinnässä on hyvä näkyä erilaisten panelistien kuvia, muistaen kuitenkin anonymiteetin. Perehdytysmateriaalin kuvaaminen julkilausumassa on tärkeää, myös voisi olla kerrottuna ketä on kuultu asiantuntijoina.

Pauli Saloranta: Onko tässä esitetty reilu 10 000 versus 20 000 nyt se kestävä ja kohtuullinen kustannustaso?

Matleena Kantola: Suomi.fi -kutsumisesta olen jo tiedustellut alustavasti kaupungin sisällä, ei ole ainakaan vielä ensimmäisten käyttötapausten joukossa tämä. Kustannustaso on mielestäni kestävä, varsinkin kun menetelmää käytetään sellaisissa kysymyksissä, jossa siitä on hyötyä. Esimerkiksi suhteessa palveluverkkoon ja siihen

meneviin kustannuksiin sekä prosessin suuruuteen nähden ei asukaspaneelin kustannus ole iso.

Matleena Käppi: Olisi hyvä saada asiantuntijoiden alustukset nauhoitettua, voisivatko tällöin kaikki kuntalaiset saada alustukset nähtäville? Tämä vahvistaisi läpinäkyvyyttä. Organisaation ulkopuoliset alustajat olisi hyvä asia, pitäisi näkyä perustelut ja erilaiset näkökulmat myös jo perehdytyksessäkin.

Ari-Pekka Liukkonen: Näkisin, että ei ole kohtuuton hintalappu vuosittain, mutta kun tiedetään että talous on tosi tiukalla, niin vaatii sitä, että myöskään kustannustaso ei lähde nousemaan ja että saadaan oleelliset kysymykset sinne käsittelyyn, palveluverkko kuulostaa hyvältä aiheelta. Jotta saadaan tehtyä hyvin, pitää olla riittävästi resurssia, mutta kovin suuri työpajojen määrän kasvattaminen nostaa äkkiä kustannuksia, ja mitä pienempi on hintalappu, sitä helpompi on säilyttää toimintamalli.

Matleena Käppi: Kunhan saadaan vaan laadukkaasti toteutettua paneeli.

Emmi Hyvönen: Aiemmin asukasilloissa on jäänyt laskematta mikä on todellinen kustannustaso, kun lasketaan viranhaltijoiden työaika ja päättäjien kokouspalkkiot. Tämä on ensimmäinen kerta, kun mallinnetaan, mikä hinta tällä osallisuudella on ja mikä on verrattuna siihen, että ostetaan ulkopuolelta. Minusta tämä on saatu kohtuuhintaiseksi, kun verrataan siihen, miten tätä aiemmin on toteutettu. Tämä on tehokkaampi ja monipuolisempi keskustelu kuin asuinalueilla.

4. Seuraava kokous

Seuraavassa kokouksessa käydään läpi paneelin vaikutusten arviointia ja hankkeen loppuraportointia. Seuraava kokous pidetään 14.1. kello 14–15.30

5. Muut asiat

Pauli Saloranta: Sitran 25.11. olevaan tilaisuuteen tulossa jo yli 400 osallistujaa, tätä tilaisuutta sanoitettu nimenomaan päätöksenteon kärjellä.

Matleena Kantola: Jyväskylään järjestetään sekä Opintokeskus Siviksen koulutus puntaroivien paneelien järjestämisestä että Tutkimus- ja kehityspäivä yhdessä Deliberatiivisen demokratian instituutin kanssa, tänne myös päättäjät tervetulleita.

Matleena Käppi: Tästä voisi laittaa infoa vaikka ryhmäpuheenjohtajille.

6. Kokouksen päättäminen

Matleena Käppi päätti kokouksen kello 15.27.